

Millî Eğitim Bakanlığı Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Sınavları Hakkında Değerlendirme Raporu

Giriş

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), görevde yükselme ve unvan değişikliği sınavlarını ortalama 5 yıllık aralıklarla açmakta; bu sınavlar ise kurum çalışanları arasında **adalet** ve **eşitlik** tartışmalarına neden olmaktadır. Aynı unvanlar için yapılan sınavlarda, MEB personeline yöneltilen soruların diğer kamu kurumlarına kıyasla **daha zor, daha detaylı** ve **yorumu açık** olması, “eşit şartlarda yarışma” ilkesini zedelemektedir.

Temel İlke ve Sorun Alanı

Kamu hizmetinde liyakat esastır. Bu esası ölçmesi beklenen sınavların farklı zorluk derecelerinde hazırlanması, ölçme-değerlendirme süreçlerinin geçerlik ve güvenilirliğini olumsuz etkilemektedir. Bir yanda temel mevzuat bilgisiyle çözülebilen sorular, diğer yanda yönetmeliklerin ayrıntılarına kadar inen akademik düzeyde soruların yer alması, adalet anlayışıyla bağdaşmamaktadır.

Bu durum, yıllarca görevini özveriyle sürdüren ve kurum içi deneyimiyle sınavlara hazırlanan MEB personelinin 5 yılda bir açılan sınavlarda yüksek zorlukta sorularla karşılaşmasına; dolayısıyla **motivasyon kaybı** yaşamasına yol açmaktadır. Çalışanlar arasında giderek artan biçimde, “Emeğimiz neden daha az değerli?” sorusu dile getirilmektedir.

AR-GE Birimi Raporundan Bulguların Özeti

Sendikamız AR-GE birimi tarafından yapılan incelemelerde, MEB’in aynı unvanlar için diğer kurumlara hazırladığı sınav soruları ile kendi personeline yönelttiği sorular örneklerle karşılaştırılmıştır. Bulgular özetle şöyledir:

- **Dil Bilgisi** sorularında, MEB’de memur ve şef unvanı için sınava giren adaylara **analiz düzeyinde** sorular yöneltilirken, diğer kurum personeline genellikle **bilgi düzeyinde** sorular sorulmaktadır.
- **Mevzuat Bilgisi** sorularında, MEB kendi personeline **yüksek ayrıntı ve hatırlama düzeyinde** sorular yöneltilirken; diğer kurumlarda sorular çoğunlukla **kavrama düzeyindedir**.
- **Genel Kültür** sorularında, MEB’in soruları kavramsal benzerliği yüksek seçeneklerle bilişsel ayırt etmeyi gerektirirken; diğer kurumların soruları **daha doğrudan ve sade** hazırlanmıştır.

Bilişsel Düzey Karşılaştırmaları

Aşağıdaki tablolar, örnek sınav analizlerine dayalı bilişsel düzey dağılımlarını göstermektedir.

Memurluk Sınavı Soru Analizi

Bilişsel Düzey	MEB Sınavı (%)	Adalet Bakanlığı Sınavı (%)
Bilgi	35	55
Kavrama	20	25
Uygulama	10	10
Analiz	25	8
Sentez / Değerlendirme	10	2

Şeflik Sınavı Soru Analizi

Bilişsel Düzey	MEB Şeflik Sınavı (%)	Adalet Bakanlığı Şeflik Sınavı (%)
Bilgi	30	60
Kavrama	25	20
Uygulama	15	10
Analiz	20	8
Sentez / Değerlendirme	10	2

Tablolardan da görüldüğü üzere, MEB'in kendi personeline yönelik sınavlarında analiz ve değerlendirme düzeyindeki soruların oranı belirgin biçimde yüksektir. Bu durum, sınavların bilişsel olarak daha zorlayıcı ve yer yer **akademik nitelikte** olduğunu göstermektedir. Soruların görev tanımlarından bağımsız bilgi düzeyine kaydığı, karmaşık ifade biçimlerinin yorum farklılıklarına yol açtığı, bunun da yargı süreçlerini artırarak atama takvimini geciktirdiği görülmektedir. Aynı unvan için farklı kurum sınavlarındaki zorluk farkı, **ölçme adaletini** zedelemektedir. Ayrıca, diğer kurumlarda hazırlanan sorular **tek doğruya dayalı** iken, MEB sınavlarında **birden fazla doğruya yakın** seçenekler bulunabilmektedir.

Son İki Sınava İlişkin Bulgular

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan son iki merkezi sınav olan **2021 Yılı Unvan Değişikliği Sınavı** ile **2023 Yılı Görevde Yükselme Sınavına** ilişkin temel bilgiler ve tespitler aşağıda özetlenmiştir:

- **2021 Yılı Unvan Değişikliği Sınavı,** 2–3 Mart 2021 tarihlerinde **e-Sınav yöntemiyle** gerçekleştirilmiştir. Adaylardan **100 TL** (KDV dâhil) sınav ücreti alınmıştır.
- **2023 Yılı Görevde Yükselme Sınavı,** 9 Temmuz 2023 tarihinde **yazılı olarak** yapılmıştır. Sınav öncesinde yayımlanan duyuruda adaylardan **470 TL sınav ücreti** alınacağı belirtilmiş; ancak Millî Eğitim Bakanı **Yusuf Tekin'in talimatıyla** bu uygulamadan vazgeçilmiştir.
- Sınavların ardından ilan edilen kadrolar arasında **önemli sayıda boşluk** oluşmuştur. Mevcut verilere göre **1.552 memur** ve **288 şef kadrosu** boş kalmıştır (resmî veri niteliğinde değildir). Unvan değişikliği sınavlarında da boş kalan kontenjanlara ilişkin veri paylaşılmamıştır.
- Ayrıca, son yapılan görevde yükselme sınavında **tüm branşların tek oturumda yapılması,** birçok eğitim çalışanı açısından mağduriyet oluşturmıştır. Özellikle hem saymanlık hem şube müdürlüğü şartlarını taşıyan personel, aynı oturumda iki farklı unvan için sınava giremediği için hak kaybı yaşamıştır. Benzer şekilde, unvan değişikliği sınavlarında birden fazla unvan için şartları taşıyan adaylar, sistemin yapısı gereği sadece **tek bir unvan** için başvuru yapabilmıştır.

Değerlendirme

- Sınavların, liyakatı nesnel ve karşılaştırılabilir biçimde ölçmesi için **zorluk düzeyinin standardize edilmesi** gerekmektedir.
- Görev tanımlarına doğrudan bağlı, **sade, yoruma kapalı ve uygulamaya dönük** sorular tercih edilmelidir.
- Sınav maddeleri, ölçme-değerlendirme biliminin **geçerlik ve güvenirlik** ilkelerine uygun biçimde, **tek doğruyu ayırt edebilecek** nitelikte hazırlanmalıdır.

Öneriler

1. **Merkezi ve Düzenli Takvim:** Görevde yükselme ve unvan değişikliği sınavlarının tüm kamu kurumları için **iki yılda bir, merkezi biçimde ve sabit bir takvimle yapılması.**
2. **Standart Zorluk Düzeyi:** Aynı unvanlar için tüm kurumlarda **eşdeğer bilişsel düzey** hedeflenmesi; soru dağılımlarının görev tanımıyla uyumlu olacak şekilde **standardize edilmesi.**
3. **Göreve Uygunluk:** Soruların bilgi ezberini değil, **görev yeterliliğini** ölçmeye odaklanması; **uygulama ve problem çözme becerilerini** değerlendiren madde türlerine ağırlık verilmesi.

Sonuç

Adalet, liyakat ve kurumsal verimlilik açısından, görevde yükselme ve unvan değişikliği sınavlarının **eşit zorluk düzeyinde, ölçme-değerlendirme ilkelerine uygun ve şeffaf biçimde** hazırlanması zorunludur. Aşağıdaki listede yer alan branşlarda sınav açılması için önerilen **standartlaştırma ve merkezi sınav uygulaması**, kurumsal güveni güçlendirecek, personel motivasyonunu artıracak ve atama süreçlerini hızlandıracaktır.

Görevde Yükselme Sınavı

- Şube Müdürlüğü
- Şeflik
- Saymanlık
- Memurluk

Unvan Değişikliği Sınavı

- Tüm Branşlardaki Mühendislikler
- Avukatlık
- Mimarlık
- Fizyoterapist
- Diyetisyenlik
- İstatistikçi
- Öğretmenlikler
- Sosyolog
- İSG Mezunları İçin Teknikerlik(C Sınıfı Sertifikası Olmayan)
- Sosyal Çalışmacı
- Programcı
- Tüm Branşlardaki Teknikerlikler
- Tüm Branşlardaki Teknisyenlikler